

ZAVRŠETAK OBNOVE U HRVATSKOJ KOSTAJNICI

Hrvatska Kostajnica tradicionalno je granično mjesto na rijeci Uni koje se u pisanim izvorima prvi put spominje 1258. Utvrđeni grad na otočiću usred Une spominje se u 15. st. kao posjed obitelji Arlandovića od plemićkog roda Acha. Godine 1442. grad u miraz dobiva Martin Frankopan. Zatim neko vrijeme mijenja gospodare, a u 16. st. u posjedu je Zrinskih. Kostajnica je u turske ruke pala 1556. i služila im je kao uporište sve do 1689. kada je oslobođena i uključena u sastav Banske krajine u kojoj je bila sjedište najvažnije kapetanije sa 9 knežija. Tada je na brdu Djedu iznad grada izgrađena velika barokna zvjezdolika utvrda, danas u ruševinama. Kostajnica se počela širiti i razvijati na uskom pojasu stisnutom između brda Djeda i rijeke Une. Iz 18. st. potječe župna crkva Sv. Nikole te barokna franjevačka crkva Sv. Antuna Padovanskog sa samostanom.

Obnova zgrade Magistrata

Hrvatska je Kostajnica grad smješten točno nasuprot Bosanskoj Kostajnici na drugoj, desnoj obali Une. U prošlom je popisu imala približno 3,5 tisuće stanovnika, a imala je razvijenu tekstilnu, kožnu i drvenu industriju te

COMPLETION OF RENEWAL ACTIVITIES IN HRVATSKA KOSTAJNICA

Hrvatska Kostajnica, a town situated on the Una river, suffered a lot of damage in the past Homeland War, so that the total damage to residential and public buildings was estimated at € 75 million, not including the infrastructure which also suffered a great deal of damage. A special problem encountered in renewal activities, which started immediately after the liberation, was the old and protected town center, so that the Ministry of Culture of the Republic of Croatia also participated in this sensitive renewal effort. More than 200 buildings are now almost completely rehabilitated. The reconstruction of the bridge over the Una river, which was closed for a while because of the border line definition problem, is also completed. The Croatian side insisted that the totality of the bridge is situated in the Croatian territory. The dilemma was recently cleared and the bridge was opened to traffic. Its reconstruction was financed by the European Commission.

tiskarstvo. Teško je stradala u Domovinskom ratu (okupirana je u rujnu 1991., a oslobođena u kolovozu 1995.). Za okupacije grad je bio opljačkan i devastiran, a većinsko je hrvatsko stanovništvo bilo prognano.

smo iscrpno izvijestili nakon vojno-redarstvene akcije Oluja (Građevinar br. 10/1995.).

Danas je Hrvatska Kostajnica grad koji je gotovo u cijelosti obnovljen, a predviđeno je da obnova bude okončana do kraja godine. Iako je gospodarstvo gotovo potpuno stradalo i vrlo se teško oporavlja, prognano se stanovništvo vraća te se broj stanovnika grada približava onom prije rata.

O ratnim stradanjima i obnovi Hrvatske Kostajnice razgovarali smo s gradonačelnikom Davorom Govorčinovićem, dipl. oec., i članom gradskog poglavarstva Zoranom Stunkovićem, dipl. ing. Procijenjena ratna šteta u gradu iznosila je približno 75 milijuna eura, a oštećeno je više od 200 zgrada. Najteže su stradale crkve i samostan te dvije kapelice, a teško je oštećena i infrastruktura - ceste, vodovod i kanalizacija te električne i telefonske instalacije. Oštećene su brojne stambene zgrade, posebno zgrade u staroj povijesnoj gradskoj jezgri, a nekoliko je vrijednih zgrada (tzv. "Napoleonske zgrade") srušeno do temelja. Teško su stradale i mnoge druge javne zgrade.

Za vrijeme okupacije srušene su sve crkve, a stradale su i gotovo sve stare zgrade svrstane u spomeničku baštinu. Tijekom oslobođenja teško je oštećen i most preko rijeke Une. O stradanjima tog grada svojedobno

Obnovljena zgrada hotela *Central*

Obnova je započela odmah nakon oslobođenja, a u nju su bile uključene brojne projektantske i izvođačke tvrtke, a najviše ih je bilo iz Siska, Karlovca i Zagreba.

U obnovi su sudjelovala sva nadležna ministarstva, a posebno, dakako, Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva. U slučaju Kostajnice, s obzirom na velik broj zaštićenih zgrada u staroj gradskoj jezgri (gotovo 80), posebnu je pomoć pružilo Ministarstvo kulture. To se osobito očitovalo u obnovi zgrade Magistra-ta u koju će se, kada bude dovršena, smjestiti gradska uprava. Značajnu je pomoć u obnovi grada pružilo Društvo prijatelja Zrina koje se aktivno uključilo u obnovu Gradske galerije, zapravo zgrade nekadašnje građanske škole, a to društvo pomaže i u obnovi gospodarstva.

Ing. Zoran Stunković posebno je govorio o obnovi mosta preko rijeke Une, obnova kojeg je započela u početkom 2001., a dovršena u svibnju 2002. Most je obnavljao *Konstruktor-inženjering* iz Splita, a projekt je izradio Građevinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (odgovorni projektant: mr. sc. Zlatko Šavor, dipl. ing. građ.). Tehnička posebnost obnove ovog mosta jest u tome da je most

na upornjaku na lijevoj obali, zbog prilazne ceste, u odnosu na prijašnji skraćen približno 16 m pa je most sada dug 148,5 m. Inače most je bio miniran i s jedne i s druge strane.

Ipak mnogo je zanimljivije to kako je do obnove mosta uopće došlo. Projekt i ishođenje građevne dozvole financiralo je Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva budući da je most u cijeloj svojoj dužini

na hrvatskom teritoriju. Naime od-uvijek je most zajedno s unskim otokom i starom utvrdom bio pod jurisdikcijom Hrvatske, štoviše neposredno pred rat stara je utvrda s polukružnom kulom i dvije četverokutne kule temeljito obnovljena, a obnova je završena 1990. No nakon rata, koristeći se činjenicom da je most bio srušen, na desni su se upornjak s bosanske strane smjestile granične i policijske snage Republike Srpske, tumačeći da granica između Hrvatske i Bosne i Hercegovine ide sredi-nom mosta. Tako je na posredan na-čin bio okupiran dio hrvatskog teri-torija, približno 40 ha u koji je uz otok s utvrdom uključen i stari ruka-vac Unčice. Štoviše na tom prostoru tri hrvatske obitelji imaju srušene obiteljske kuće, ali se do njih nije moglo ni prići niti započeti s obno-vom.

Obnova je mosta ušla u program ob-nove infrastrukture Bosne i Herce-govine koji je financirala Europska komisija, a obnova je stajala otprili-ke 900.000 eura. Natječaj je raspisan samo u javnim glasilima Bosne i Hercegovine, javilo se mnogo izvo-ditelja, ali je ipak među 8 ispravnih

Obnovljena zgrada gradskog poglavarstva

Obnovljena stambena kuća u središtu grada

Obnovljeni most preko Une

ponuda najpovoljnija bila ponuda splitskog *Konstruktora*.

Bila je to posebno frustrirajuća situacija za hrvatsku stranu. Nadzor je bio povjeren engleskoj i bosanskoj tvrtki. Kontradiktornu situaciju pojavljivanja ingerencija susjedne države na hrvatskom teritoriju pokušavale su u više navrata riješiti međugranične komisije Republike Srpske i

Hrvatske koje su se vrlo često sastajale i na jednoj i na drugoj obali rijeke Une. Iako nije bilo nikakve dvojke da je riječ o hrvatskom teritoriju, suprotna je strana na kraj manjeg mosta s druge strane bila stavila neke kontejnere. Bilo je i svakojakih prijedloga. Jedan je predviđao da hrvatska strana izgradi potpuno novi most na drugom mjestu koji bi uključivao i obilaznicu Bosanske Kostaj

nice. Posebnost je bila i u tome što, koliko se zna, Bosna i Hercegovina, kao nadređena srpskom entitetu, nije imala ništa protiv da Hrvatska uspostavi granicu koju je držala i prije rata.

Tako je došlo do bizarne situacije. Most je završen, ali je stajao zatvoren, a promet je sa susjednom državom tekao preko Dvora ili Hrvatske Dubice. Našoj je strani preostalo samo čekanje, zaključio je ing. Stunković, te sudjelovanje u brojnim ali neuspješnim sastancima zajedničkoga graničnog povjerenstva.

Stara utvrda na unskom otočiću

Nakon razgovora u gradskom poglavarstvu obišli smo i fotografirali brojne obnovljene građevine u Hrvatskoj Kostajnici. Veći je dio zgrada već bio obnovljen, a na nekima su se još obavljali manji građevinski radovi. Na obnovljenom mostu preko Une stajala je rampa i ljubazni su policajci odvrćali svakoga tko bi se mostu previše približio, čak im ni fotografiranje nije bilo odviše po volji.

U međuvremenu, od posjeta do pisanja ovog izvještaja, most je ipak pušten u promet i konačno je priznat hrvatski zahtjev da je most u cijelosti na teritoriju naše zemlje pa je zajednički granični prijelaz postavljen iza upornjaka na desnoj obali. Međutim, za sada preko tog mosta ipak teče samo putnički promet, dok se teretni preusmjeruje na druge prijelaze.

Branko Nadilo